

Brusel 14. června 2024
(OR. en)

10817/24

Interinstitucionální spis:
2008/0140(CNS)

ANTIDISCRIM 95
FREMP 291
GENDER 114
JAI 968
MI 583
SOC 435

ZPRÁVA

Odesílatel:	Předsednictví
Příjemce:	Rada
Č. předchozího dokumentu:	10476/24
Č. dok. Komise:	11531/08 - COM(2008) 426 final
Předmět:	Směrnice o provádění zásady rovného zacházení (článek 19) – <i>zpráva o pokroku</i>

I. ÚVOD

Dne 2. července 2008 předložila Komise Radě a Evropskému parlamentu návrh směrnice Rady, jejímž cílem je ochranu proti diskriminaci z důvodu náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace rozšířit i na jiné oblasti, než je zaměstnání. Navrhovaná horizontální směrnice o rovném zacházení by doplnila stávající právní předpisy Unie¹ v této oblasti tím, že by zakázala diskriminaci z výše uvedených důvodů v těchto oblastech: sociální ochrana včetně sociálního zabezpečení a zdravotní péče; vzdělávání a přístup ke zboží a službám, včetně bydlení.

¹ Zejména směrnice Rady 79/7/EHS, 2000/43/ES, 2000/78/ES a 2004/113/ES.

Po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost dne 1. prosince 2009 spadá nyní uvedený návrh pod článek 19 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) (zvláštní legislativní postup), je tudíž třeba jednomyslného přijetí Radou po obdržení *souhlasu* Evropského parlamentu.

Evropský parlament přijal stanovisko dne 2. dubna 2009² v rámci postupu konzultace. Rada bude muset požádat Evropský parlament o souhlas s konečným zněním.

Ačkoli je návrh projednáván již téměř šestnáct let a téměř každé předsednictví jej zařadilo na pořad jednání Rady, nebylo dosud možné dosáhnout dohody. Nejnovější zpráva o pokroku³ byla předložena Radě pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele dne 12. června 2023.

Velká většina delegací směrnicí již dlouho podporuje a kladně hodnotí skutečnost, že jejím cílem je doplnit stávající právní rámec tím, že se bude všemi čtyřmi důvody diskriminace zabývat prostřednictvím horizontálního přístupu, některé jiné delegace však vyjádřily obavy a požadovaly vyjasnění, pokud jde o vnímanou nedostatečnou právní jistotu, rozdělení pravomocí a soulad se zásadou subsidiarity, jakož i o dopad návrhu, a to zejména z hlediska potenciálních finančních dopadů.

S cílem reagovat na vyjádřené obavy byly některé důležité části znění v průběhu let přepracovány, mimo jiné tím, že byly vyjasněny právní povinnosti z hlediska věcného obsahu i z hlediska rozdělení pravomocí a že byl do značné míry omezen potenciální finanční dopad návrhu směrnice.

Komise podporuje nalezení kompromisu, přičemž si v této fázi ponechává k veškerým změnám svého původního návrhu výhradu přezkumu.

² Viz dokument A6-0149/2009. Současný parlament jmenoval zpravodajkou Alici Kuhnkeovou (SE / Zelení / Evropská svobodná aliance).

³ Dokument 9043/23. V Radě rovněž proběhla politická rozprava o návrhu (viz dokument 9544/23).

II. PRÁCE RADY ZA BELGICKÉHO PŘEDSEDNICTVÍ

Během belgického předsednictví probíhala intenzivní práce na návrhu s cílem dosáhnout jednomyslnosti. Návrh byl projednán na třech zasedáních Pracovní skupiny pro sociální otázky⁴, třikrát v rámci Coreperu⁵, jakož i na úrovni Rady. Předsednictví předložilo čtyři soubory formulačních návrhů s cílem reagovat na všechny nevyřešené obavy vyjádřené delegacemi, a to zejména na ty, které se týkají právní jistoty, dodržování zásady subsidiarity a potenciálního finančního dopadu budoucí směrnice⁶.

Předsednictví na tyto obavy reagovalo takto:

1. Znění bylo přepracováno s cílem vyjasnit rozsah povinností členských států týkajících se *přiměřené úpravy* pro osoby se zdravotním postižením (článek 4 a body odůvodnění 19a až 20d), aby byly odlišeny od povinnosti zajistit přístupnost, která byla již dříve ze znění vypuštěna.
2. *Pravomoci* členských států v *oblasti vzdělávání*, a to i pokud jde o stanovení poplatků a věkových omezení, byly vymezeny explicitněji (čl. 3 odst. 2 písm. d) a bod odůvodnění 17g).
3. Znění bylo dále vyjasněno odkazem na široké rozhodovací pravomoci členských států při poskytování, zadávání a organizování služeb obecného zájmu, čímž bylo potvrzeno, že rozdíly v poskytování *služeb obecného zájmu* na regionální nebo místní úrovni jako takové nepředstavují diskriminaci (čl. 3 odst. 5a a bod odůvodnění 11).
4. Znění bylo pozměněno tím, že byla stanovena možnost, aby členské státy řešily *demografický problém* klesající porodnosti (čl. 3 odst. 4a a bod odůvodnění 19-a).

⁴ Zasedání proběhla ve dnech 20. února, 14. března a 9. dubna.

⁵ 18. dubna, 26. dubna a 14. června.

⁶ Dokumenty 5552/24, 6630/24, 7549/24 a 8616/24 (reprodukováno beze změny v dokumentu 8616/1/24 REV 1 a s drobnými technickými a redakčními úpravami v dokumentu 10476/24).

5. Předsednictví dále vyjasnilo podmínky pro *rozdílné zacházení na základě věku nebo zdravotního postižení* (čl. 2 odst. 5a a čl. 2 odst. 6, jakož i body odůvodnění 14-a a 14a).
6. Stejně tak předsednictví vyjasnilo ustanovení týkající se rozdílného *zacházení na základě věku nebo zdravotního stavu dané osoby specificky v oblasti finančních služeb* (čl. 2 odst. 7a až 7 a bod odůvodnění 15ab).
7. *Lhůta pro provedení* byla ve srovnání s předchozím návrhem zkrácena na tři roky, a to s ohledem na delší časové období, které již od vypracování původního návrhu uplynulo, a příslušné ustanovení bylo přeformulováno v souladu se stávající praxí (čl. 15 odst. 2). *Období pro splnění povinnosti týkající se podávání zpráv* bylo naopak prodlouženo, a to na čtyři roky.
8. Bod odůvodnění 9 byl přeformulován tak, aby v něm bylo explicitně potvrzeno, že bylo provedeno pečlivé posouzení, pokud jde o zásady subsidiarity a proporcionality.
9. Byla rovněž provedena řada změn s cílem *aktualizovat* znění a zvýšit jeho vnitřní soudržnost a jasnost.

Na zasedání Coreperu ve dnech 18. a 26. dubna podpořila velká většina delegací znění předsednictví a cíl dosáhnout obecného přístupu na zasedání Rady dne 7. května 2024. Několik delegací však požádalo o více času na to, aby mohly dokončit své interní rozhodovací procesy, a aby tak měly možnost zaslat případné zbývající připomínky⁷. Předsednictví proto účel diskuse na zasedání Rady pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele dne 7. května změnilo na politickou rozpravu. V rámci politické rozpravy⁸ v Radě velká většina delegací vyzvala k tomu, aby během belgického předsednictví bylo o návrhu založeném na nejnovějším kompromisním znění urychleně dosaženo dohody. Tři delegace si však ponechaly obecné výhrady.

⁷ Předsednictví neobdrželo žádné písemné připomínky.

⁸ Dokument 9094/24.

V návaznosti na politickou rozpravu v Radě uspořádalo předsednictví dvoustranná jednání s delegacemi, které stále ještě měly nevyřešené připomínky, ve snaze nalézt řešení a umožnit dosažení jednomyslnosti. Směrnice byla poté znovu zařazena na pořad jednání Coreperu dne 14. června⁹. Během diskuse v rámci Coreperu byla velká většina delegací s to znění předsednictví a cíl dosáhnout v Radě obecného přístupu podpořit, avšak tři delegace si i nadále ponechaly výhrady. Ukázalo se tedy, že požadované jednomyslnosti stále dosáhnout nelze.

III. ZÁVĚR

K této zprávě je připojeno kompromisní znění předsednictví. Převážná většina delegací potvrdila, že toto znění rozhodně podporuje, a vyzvala k jeho rychlému přijetí. Komise zdůraznila, že i nadále považuje přijetí tohoto návrhu za prioritu.

Předsednictví konstatuje, že ohledně stávajícího kompromisního znění, které zohledňuje všechny konkrétní vyjádřené obavy a které má podporu dvaceti čtyř členských států, dosud nepanuje jednomyslná shoda. Vzhledem k současnému nárůstu diskriminace a obtěžování zranitelných skupin, který je dokladem toho, že je naléhavě zapotřebí zajistit společnou a horizontální ochranu občanů v celé Evropské unii před diskriminací na základě všech chráněných důvodů, předsednictví doufá, že v blízké budoucnosti bude možné získat podporu dalších delegací, tak aby bylo možno dosáhnout v Radě nezbytné jednomyslnosti.

⁹ Vzhledem k tomu, že nebyly obdrženy žádné další formulační návrhy, předsednictví neprovedlo v kompromisním znění, které Coreper projednal ve dnech 18. a 26. dubna, žádné podstatné změny. Byly provedeny pouze drobné technické a redakční úpravy (viz dokument 10476/24).

Návrh

SMĚRNICE RADY

**o provádění zásady rovného zacházení s osobami bez ohledu na náboženské vyznání nebo
přesvědčení, zdravotní postižení, věk nebo sexuální orientaci**

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na čl. 19 odst. 1 této smlouvy,

s ohledem na návrh Evropské komise¹⁰,

po postoupení návrhu legislativního aktu vnitrostátním parlamentům,

s ohledem na stanovisko Evropského parlamentu¹¹,

v souladu se zvláštním legislativním postupem,

¹⁰ Úř. věst. C , , s. .

¹¹ Úř. věst. C , , s. .

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) V souladu s článkem 2 Smlouvy o Evropské unii (SEU) je Unie založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin, což jsou hodnoty společné všem členským státům. V souladu s článkem 6 SEU uznává Unie práva, svobody a zásady obsažené v Listině základních práv Evropské unie (dále jen „Listina základních práv“). Podle stejného článku tvoří základní práva, která jsou zaručena Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod a která vyplývají z ústavních tradic společných členským státům, obecné zásady práva Unie.
- (2) Právo všech osob na rovnost před zákonem a ochranu před diskriminací představuje všeobecné právo uznané Všeobecnou deklarací lidských práv, Úmluvou OSN o odstranění všech forem diskriminace žen, Mezinárodní úmluvou o odstranění všech forem rasové diskriminace a pakty OSN o občanských a politických právech a o hospodářských, sociálních a kulturních právech, Úmluvou OSN o právech osob se zdravotním postižením (dále jen „úmluva UNCPRD“), Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod a Evropskou sociální chartou, jejichž signatáři jsou všechny členské státy. Tato směrnice, a zejména její ustanovení týkající se přiměřené úpravy, respektuje základní zásady uznané v úmluvě UNCPRD a v Úmluvě OSN o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví.

- (2a) Unie je smluvní stranou úmluvy UNCRPD od 23. prosince 2010. Ustanovení této úmluvy tvoří v souladu s čl. 216 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) nedílnou součást právního řádu Evropské unie, a právní předpisy Unie by proto měly být vykládány v souladu s touto úmluvou. V úmluvě UNCRPD je zejména v článku 2 do definice diskriminace zahrnuto i odepření přiměřené úpravy a v článku 9 se stanoví povinnosti týkající se přístupnosti. Ve svém sdělení nazvaném „Unie rovnosti: Strategii práv osob se zdravotním postižením na období 2021–2030“ Komise zdůrazňuje přetrvávající nerovnosti a diskriminaci osob se zdravotním postižením mimo trh práce jako například v oblasti sociální ochrany, zdravotní péče a vzdělávání a přístupu ke zboží a službám, včetně bydlení, a potřebu dalšího vývoje v právních předpisech EU v těchto záležitostech. Tato směrnice spolu s dalšími opatřeními přijatými na úrovni Unie a členských států při provádění úmluvy UNCRPD přispívá k řešení těchto otázek.
- (3) Tato směrnice ctí základní práva a zachovává základní zásady uznávané zejména v Listině základních práv. Článek 10 Listiny základních práv uznává právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání, článek 21 zakazuje diskriminaci, včetně diskriminace na základě náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace, a článek 26 uznává právo osob se zdravotním postižením na opatření, jejichž cílem je zajistit jejich nezávislost.
- (4)
- (5) Evropská rada na zasedání konaném dne 14. prosince 2007 v Bruselu vyzvala ve svých závěrech členské státy, aby zvýšily úsilí o předcházení diskriminaci na pracovním trhu i mimo něj a v boji proti ní.

- (5a) V zájmu budování Unie rovnosti přijala Komise v letech 2020 a 2021 klíčové strategie a akční plány¹², které podporují zásadu rovného zacházení a přispívají k boji proti diskriminaci kombinací cílených opatření a začleňováním problematiky rovnosti do všech oblastí politiky, přičemž rovněž poukázala na význam meziodvětvového přístupu.
- (5ab) Dne 4. března 2022 přijala Rada závěry o boji proti rasismu a antisemitismu s cílem řešit alarmující nárůst rasistických a antisemitských incidentů v členských státech EU¹³. Dále pak je cílem společného sdělení Komise adresovaného Evropskému parlamentu a Radě s názvem „Stop nenávisti: Evropa je ve svém postoji jednotná“ zintenzivnit úsilí EU v boji proti nenávisti ve všech jejích podobách, a to posílením opatření napříč různými politikami. Sdělení je zejména výzvou k akci, která má zajistit, aby Evropa byla místem, kde základních hodnot Unie požívají všichni. Mezi tyto základní hodnoty a základní práva patří rovnost a nepřipustnost diskriminace, jak jsou zakotveny v článku 2 Smlouvy a v Listině základních práv EU. Jsou základem pro to, aby všichni lidé, bez ohledu na to, kým jsou, mohli žít společně beze strachu. Unie se zavázala budovat společnost, v níž má každý rovné příležitosti prosperovat a může svobodně projevovat svou individualitu. Podpora takové společnosti je účinným způsobem ochrany před nenávistí a nesnášenlivostí¹⁴.

¹² Strategie pro rovnost žen a mužů na období 2020–2025, akční plán EU proti rasismu na období 2020–2025, strategický rámec pro rovnost, začlenění a účast Romů na období 2020–2030, Strategie pro rovnost LGBTIQ osob na období 2020–2025 a Strategie práv osob se zdravotním postižením na období 2021–2030. Kromě toho přijala Komise Strategii EU pro boj proti antisemitismu a podporu židovského života.

¹³ Závěry o boji proti rasismu a antisemitismu.

¹⁴ Společné sdělení Evropskému parlamentu a Radě, *Stop nenávisti: Evropa je ve svém postoji jednotná* (JOIN(2023) 51 final), 6.12.2023.

- (5ac) V reakci na závěry Evropské rady z června 2023¹⁵ je ve sdělení Komise s názvem „Demografické změny v Evropě: soubor opatření“ ze dne 11. října 2023¹⁶ stanoven komplexní přístup k demografickým změnám a představen soubor politických nástrojů, které mají členské státy k dispozici, a členské státy jsou vyzvány k tomu, aby ústředním prvkem politických rozhodnutí byly rovnost, zákaz diskriminace a mezigenerační spravedlnost.
- (6) Evropský parlament ve svém usnesení ze dne 20. května 2008, usnesení ze dne 8. září 2015 a usnesení ze dne 19. dubna 2023 vyzval k tomu, aby byla v právu Evropské unie rozšířena ochrana před diskriminací.
- (6a) Diskriminace má závažný dopad nejen na jednotlivce, ale i na celou společnost, mimo jiné na hrubý domácí produkt, daňové příjmy a sociální soudržnost. Ochrana před diskriminací stanovená v této směrnici může přispět k lepšímu zdravotnímu stavu a k lepším výsledkům vzdělávání a ze všech těchto důvodů i ke zvýšení hrubého domácího produktu členských států.

¹⁵ Závěry Evropské rady, 29. a 30. června 2023.

¹⁶ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů, *Demografické změny v Evropě: soubor opatření* (COM(2023) 577 final), 11.10.2023.

- (7) Evropská komise ve svém sdělení „Obnovená sociální agenda: příležitosti, přístup a solidarita v Evropě 21. století“ potvrdila, že ve společnostech, v nichž jsou všichni jedinci považováni za rovnocenné, by žádné uměle vytvořené překážky ani diskriminace jakéhokoli druhu neměly lidem bránit v tom, aby těchto příležitostí využívali.
- Diskriminace na základě náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace může ohrozit dosažení cílů Unie, jak jsou stanoveny ve Smlouvách, zejména dosažení vysoké úrovně zaměstnanosti a sociální ochrany, zvyšování životní úrovně a kvality života, hospodářské a sociální soudržnosti a solidarity. Může rovněž ohrozit cíl, kterým je odstranění překážek bránících volnému pohybu osob, zboží a služeb mezi členskými státy. Evropská komise dále zdůraznila a potvrdila své odhodlání bojovat proti diskriminaci a prosazovat rovné příležitosti ve svém sdělení „Nediskriminace a rovné příležitosti: Obnovený závazek“. V roce 2017 vyhlásily Evropský parlament, Rada a Evropská komise evropský pilíř sociálních práv, jehož třetí zásadou je právo každé osoby bez ohledu na pohlaví, rasu nebo etnický původ, náboženské vyznání nebo přesvědčení, zdravotní postižení, věk nebo sexuální orientaci na rovné zacházení a příležitosti, pokud jde o zaměstnání, sociální ochranu, vzdělávání a přístup ke zboží a službám dostupným veřejnosti¹⁷. Komise ve svém akčním plánu, kterým se evropský pilíř sociálních práv provádí, potvrzuje, že rovné zacházení a přístup vyžadují účinný, řádně prosazovaný a aktuální právní rámec, přičemž odkazuje zejména na tuto směrnici¹⁸.

¹⁷ Interinstitucionální vyhlášení evropského pilíře sociálních práv (2017/C 428/09) (Úř. věst. C 428/10, 13.12.2017).

¹⁸ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů, *Akční plán pro evropský pilíř sociálních práv* (COM(2021) 102 final), 4.3.2021.

- (8) Stávající právní předpisy Evropské unie zahrnují tři právní nástroje založené na článku 13 Smlouvy o založení Evropského společenství, který byl nahrazen článkem 19 SFEU, a jeden právní nástroj založený na článku 19 SFEU. Prvními třemi právními nástroji jsou směrnice 2000/43/ES¹⁹, směrnice 2000/78/ES²⁰ a směrnice 2004/113/ES²¹, jejichž cílem je předcházet diskriminaci na základě pohlaví, rasového nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku a sexuální orientace a bojovat proti ní. Tyto nástroje prokázaly význam právní úpravy v boji proti diskriminaci. Zejména směrnice 2000/78/ES stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání na základě náboženského vyznání nebo víry, zdravotního postižení, věku a sexuální orientace. V jednotlivých členských státech se však míra a forma ochrany před diskriminací z uvedených důvodů mimo oblast zaměstnání liší. Směrnice 2000/43/ES chrání osoby před diskriminací v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování a ke vzdělávání na základě rasového nebo etnického původu, zatímco směrnice 2004/113/ES nabízí ochranu před diskriminací na základě pohlaví v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování, s výjimkou obsahu sdělovacích prostředků a reklamy, jakož i vzdělávání. Kromě těchto tří právních nástrojů směrnice Rady 2024/1499/EU²² zavádí a stanoví normy pro orgány pro rovné zacházení s cílem zajistit řádné prosazování těchto a dalších směrnic v oblasti rovného zacházení.

¹⁹ Směrnice Rady 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ (Úř. věst. L 180, 19.7.2000, s. 22).

²⁰ Směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání (Úř. věst. L 303, 2.12.2000, s. 16).

²¹ Směrnice Rady 2004/113/ES ze dne 13. prosince 2004, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s muži a ženami v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování (Úř. věst. L 373, 21.12.2004, s. 37).

²² SMĚRNICE RADY (EU) 2024/1499 ze dne 7. května 2024 o standardech pro orgány pro rovné zacházení v oblasti rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, rovného zacházení s osobami v otázkách zaměstnání a povolání bez ohledu na jejich náboženské vyznání nebo přesvědčení, zdravotní postižení, věk nebo sexuální orientaci, rovného zacházení se ženami a muži v otázkách sociálního zabezpečení a v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování a o změně směrnic 2000/43/ES a 2004/113/ES. (Úř. věst. L 2024/1499, 29.5.2024, s. 1.)

- (9) Účelem této směrnice proto je na základě pečlivého posouzení s ohledem na zásady subsidiarity a proporcionality, pokud jde o důvody, na které se vztahuje, rozšířit úroveň a formu ochrany [...] před diskriminací v oblasti zaměstnání i na další konkrétní oblasti uvedené v této směrnici. Právní předpisy Unie by tedy měly zakázat diskriminaci na základě náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace v řadě oblastí mimo trh práce, zejména přístupu k sociální ochraně, přístupu ke vzdělávání a přístupu ke zboží a službám včetně bydlení a k jejich poskytování. Službami by se měly rozumět služby ve smyslu článku 57 SFEU.
- (10) Směrnice 2000/78/ES zakazuje diskriminaci v přístupu k odbornému vzdělávání; tuto ochranu je třeba dovést rozšířením zákazu diskriminace na vzdělávání, které se nepovažuje za odborné vzdělávání.
- (11) Touto směrnicí by neměly být dotčeny kompetence členských států, a to zejména v oblastech vzdělávání, sociálního zabezpečení a zdravotní péče. Neměla by jí být dotčena ani klíčová úloha a široké rozhodovací pravomoci členských států při poskytování, zadávání a organizování služeb obecného zájmu, které mohou zahrnovat různé úrovně služeb mezi celostátní, regionální a místní úrovní, například v závislosti na rozdělení pravomocí v rámci členských států a na regionálních a místních podmínkách. Rozdílné zacházení vyplývající z regionálních nebo místních rozdílů v úrovni těchto služeb tedy nepředstavuje diskriminaci ve smyslu této směrnice.
- (12) Diskriminace je vymezena tak, že zahrnuje přímou a nepřímou diskriminaci, obtěžování, navádění k diskriminaci a odepření přiměřené úpravy osobám se zdravotním postižením. Rovněž je chápána jako jev, k němuž dochází na základě kombinace důvodů.

- (12a) Jak vyplývá z judikatury Soudního dvora Evropské unie, k diskriminaci dochází mimo jiné v případě, že je s osobou zacházeno méně příznivě nebo je obtěžována z důvodu vztahu nebo domnělého vztahu s osobami určitého náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace nebo s organizacemi zaměřenými na prosazování práv těchto osob. K diskriminaci dochází rovněž v případě, že je s osobou zacházeno méně příznivě nebo je obtěžována z důvodu náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace, který se u dané osoby jednoduše předpokládá²³.
- (12ab) Může být důležité brát v potaz specifické situace znevýhodnění vyplývající z vícenásobné diskriminace, včetně diskriminace z důvodu příslušnosti ke dvěma či více skupinám, aby byla zohledněna složitá realita případů diskriminace a zvýšena ochrana jejich obětí. Diskriminací z důvodu příslušnosti ke dvěma či více skupinám se rozumí diskriminace v jakékoli formě, k níž dochází na základě kombinace dvou nebo více z následujících důvodů, včetně případů, kdy by jednotlivé okolnosti nevedly k diskriminaci dotčené osoby: náboženské vyznání nebo přesvědčení, zdravotní postižení, věk nebo sexuální orientace, jakož i kombinace jednoho nebo více z těchto důvodů a některého z důvodů chráněných podle směrnice 2000/43/ES, směrnice 2004/113/ES nebo směrnice 79/7/EHS.
- (12b) Obtěžování odporuje zásadě rovného zacházení, neboť oběti obtěžování nemohou na rovnoprávném základě s jinými uplatňovat přístup k sociální ochraně, vzdělání a ke zboží a službám. Může nabývat různých podob, včetně chování nežádoucí povahy vyjádřeného verbálně, fyzicky nebo jiným neverbálním chováním. Toto chování lze považovat za obtěžování ve smyslu této směrnice, pokud se opakuje nebo pokud je jeho povaha natolik závažná, že má za účel nebo za následek narušení důstojnosti osoby a vytvoření zastrašující, nepřátelské, ponižující, pokořující nebo urážlivé atmosféry.

²³ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-83/14, CHEZ Razpredelenie Bulgaria ze dne 16. července 2015, EU:C:2015:480, a rozsudek Soudního dvora ve věci C-303/06, Coleman ze dne 17. července 2008, EU:C:2008:415.

- (13) Při provádění zásady rovného zacházení bez ohledu na náboženské vyznání nebo přesvědčení, zdravotní postižení, věk nebo sexuální orientaci by Unie měla v souladu s článkem 8 SFEU usilovat o odstranění nerovností a o podporu rovného zacházení v případě mužů i žen, zejména z toho důvodu, že ženy jsou často oběťmi vícenásobné diskriminace.

Při přípravě nebo přezkumu právních a správních předpisů nutných k dosažení souladu s touto směrnicí by členské státy měly zohlednit rozdílné dopady na muže a ženy.

- (14) Posouzení skutečností, které vedou k domněnce, že došlo k přímé nebo nepřímé diskriminaci, by mělo nadále příslušet vnitrostátním soudním nebo jiným příslušným orgánům v souladu s vnitrostátními právními předpisy nebo zvyklostmi. Ty mohou zejména stanovit, že nepřímá diskriminace může být zjištěna jakýmkoli prostředky, mimo jiné na základě statistických nebo vědeckých důkazů.
- (14-a) Rozdílné zacházení na základě věku může být za určitých podmínek povoleno, je-li odůvodněno oprávněným cílem a jsou-li prostředky, kterými má být tohoto cíle dosaženo, přiměřené a nezbytné. To může zahrnovat omezený přístup k sociální ochraně pro osoby patřící do určitých věkových skupin nebo diferenciaci této ochrany z důvodu jiných potřeb různých věkových skupin.
- (15ab) Situace osob v různých věkových skupinách nemusí být srovnatelná pro účely posouzení rizika v souvislosti s některými pojišťovacími, bankovními a jinými finančními službami. Totéž platí v případě osob se specifickým zdravotním stavem, který může být rozhodujícím faktorem při posuzování rizik prováděném v rámci těchto služeb. Tato směrnice by proto měla stanovit podmínky, za nichž je rozdílné zacházení v rámci její oblasti působnosti možné, je-li objektivně odůvodněno oprávněným cílem a jsou-li prostředky, kterými má být tohoto cíle dosaženo, přiměřené a nezbytné.

- (14a) Preferenční zacházení v souvislosti se zdravotním postižením nebo věkem může být za určitých okolností povoleno jako forma rozdílného zacházení, je-li objektivně odůvodněno oprávněným cílem a jsou-li prostředky, kterými má být tohoto cíle dosaženo, přiměřené a nezbytné. Podpora ekonomického, kulturního či sociálního začleňování osob se zdravotním postižením nebo osob, které patří k určitým věkovým skupinám, by v tomto kontextu měla představovat oprávněný cíl. Prostředky k dosažení tohoto cíle, jako například nabídka příznivějších podmínek přístupu osobám se zdravotním postižením nebo osobám, které patří k určitým věkovým skupinám, by měly být přiměřené a nezbytné. Opatření související se zdravotním postižením nebo věkem, jež osobám se zdravotním postižením nebo osobám určitého věku nabízejí příznivější podmínky, než mají jiní, jako jsou nulové či snížené ceny za využívání veřejné dopravy nebo bezplatné či snížené vstupné do muzeí nebo sportovních zařízení, jsou považována za slučitelná se zásadou nediskriminace a nepředstavují diskriminaci na základě zdravotního postižení ani věku.
- (15)
- (15b) Je důležité, aby zákazníci a příslušné justiční orgány a subjekty zabývající se stížnostmi mohli být na požádání informováni o důvodech, které v jednotlivých případech vysvětlují rozdílné zacházení na základě věku nebo zdravotního stavu u finančních služeb. Aniž by poskytovatelé finančních služeb byli povinni sdělovat obchodně citlivé údaje, je důležité, aby poskytnuté informace byly užitečné a srozumitelné pro širokou veřejnost a aby vysvětlovaly rozdíly z hlediska individuálního rizika v případě dané služby.
- (16) Každý má smluvní svobodu, včetně svobodného výběru smluvního partnera. Tato směrnice by se neměla vztahovat na hospodářské transakce prováděné jednotlivci, u nichž jsou tyto transakce prováděny v souvislosti se soukromým nebo rodinným životem.

- (17) Při uplatňování zákazu diskriminace je současně důležité ctít další základní práva a svobody v souladu s Listinou základních práv a Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, včetně ochrany soukromého a rodinného života, práv starších osob, svobody náboženského vyznání, svobody sdružování, svobody projevu, svobody tisku, svobody informací, smluvní svobody a svobody podnikání. Touto směrnicí by neměla být dotčena opatření stanovená vnitrostátním právem, která jsou v demokratické společnosti vhodná a nezbytná pro dosažení oprávněného cíle, včetně udržování veřejné bezpečnosti nebo veřejného pořádku, předcházení trestným činům, ochrany zdraví a ochrany práv a svobod jiných osob.
- (17a) Tato směrnice se vztahuje na uplatňování zásady rovného zacházení, pokud jde o přístup k sociální ochraně, přístup ke vzdělání a přístup ke zboží a službám a jejich poskytování v rámci pravomocí Unie. Koncept „přístupu“ nezahrnuje stanovení v souladu s vnitrostátním právem a vnitrostátní praxí toho, zda je osoba způsobilá obdržet sociální ochranu nebo vzdělávání, vzhledem k tomu, že členské státy odpovídají za organizaci, financování a obsah svých systémů sociální ochrany a vzdělávání, jakož i za definici toho, kdo má nárok na sociální ochranu a vzdělávání.

- (17b) Sociální ochrana ve smyslu této směrnice by měla zahrnovat sociální zabezpečení, sociální pomoc, sociální bydlení a zdravotní péči. Tato směrnice by se proto měla použít s ohledem na veškerá práva, nároky a dávky vyplývající z všeobecných nebo zvláštních systémů sociálního zabezpečení, sociální pomoci a zdravotní péče, jež jsou stanoveny zákonem nebo jež poskytuje buď přímo stát nebo soukromé strany. V tomto kontextu by se směrnice měla použít s ohledem na peněžité dávky, věcné dávky a služby bez ohledu na to, zda jsou dotčené systémy příspěvkové povahy či nikoli. Výše zmíněné systémy zahrnují například oblasti sociálního zabezpečení vymezené nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004²⁴, jakož i systémy poskytující dávky nebo služby z důvodů spojených s nedostatkem finančních zdrojů nebo rizikem sociálního vyloučení.
- (17f) Do pravomoci členských států, pokud jde o organizaci jejich vlastních systémů sociální ochrany, spadá pravomoc zavádět, financovat a řídit tyto systémy a související opatření, jakož i pravomoc určovat podstatu, výši, výpočet a trvání dávek a služeb, stanovovat podmínky způsobilosti k jejich pobírání a využívání, včetně věkových omezení, jakož i uzpůsobovat tyto podmínky za účelem zajištění udržitelnosti veřejných financí.
- (17g) Pravomoc členských států, pokud jde o organizaci jejich systémů vzdělávání a o obsah výuky a vzdělávacích činností, včetně poskytování vzdělávání osobám se speciálními vzdělávacími potřebami, zahrnuje pravomoci zřizovat, financovat a řídit vzdělávací instituce, vytvářet učební osnovy a další vzdělávací činnosti i určovat postupy zkoušení a stanovovat podmínky způsobilosti ve veřejných i soukromých vzdělávacích institucích, například včetně stanovení poplatků a věkových omezení, pokud jde o studium na školách, kurzy nebo stipendia, studentské granty a půjčky.

²⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (Úř. věst. L 166, 30.4.2004, s. 1).

- (17h) Tato směrnice se nepoužije na záležitosti spadající do oblasti rodinného práva, včetně rodinného stavu a adopce, ani na právní předpisy v oblasti reprodukčních práv. Není jí dotčena ani sekulární povaha státu, státních institucí nebo orgánů a vzdělání.
- (18)
- (19) Podle článku 17 SFEU Unie uznává postavení, které podle vnitrostátního práva mají církve a náboženská sdružení či společenství v členských státech, a nedotýká se jej a stejným způsobem uznává postavení ideových a nekonfesních organizací.
- (19-a) Touto směrnicí by neměla být dotčena cílená vnitrostátní opatření, která poskytují nediskriminační preferenční zacházení, pokud jde o určité sociální dávky, jestliže jsou nezbytná k řešení demografického problému klesající porodnosti, jak dokládají přesné údaje, které tento pokles porodnosti prokazují. Tato opatření mohou zahrnovat například finanční podporu nebo podporu bydlení pro rodiny.
- (19a) Mezi osoby se zdravotním postižením patří i osoby mající dlouhodobé tělesné, duševní, mentální nebo smyslové poškození, které v interakci s různými překážkami může bránit jejich plnému a účinnému zapojení do společnosti na rovnocenném základě s jinými. Vymezení aspektu „dlouhodobé“ v souvislosti s pojmem zdravotní postižení by mělo být chápáno s ohledem na judikaturu Soudního dvora Evropské unie, zejména na rozsudek ve věci C-395/15.

(19ab) Zásada přístupnosti je stanovena v Úmluvě OSN o právech osob se zdravotním postižením. Úmluva v této souvislosti stanoví, že členské státy s cílem umožnit osobám se zdravotním postižením žít samostatně a plně se zapojit do všech oblastí života přijmou jakožto smluvní strany této úmluvy příslušná opatření k zajištění přístupu osob se zdravotním postižením, na rovnoprávném základě s jinými, k hmotným životním podmínkám, dopravě, informacím a komunikaci, včetně informačních a komunikačních technologií a systémů, a k dalším zařízením a službám dostupným nebo poskytovaným veřejnosti, a to v městských i venkovských oblastech.

(19b)

(19c)

(19ca) V zájmu podpory rovnosti a odstranění diskriminace by členské státy měly v souladu s touto směrnicí a v souladu s úmluvou UNCRPD přijmout veškerá vhodná opatření k zajištění přiměřené úpravy. Povinnost nabídnout přiměřenou úpravu za předpokladu, že to nepovede ke vzniku neúměrného břemene, je již stanovena ve směrnici 2000/78/ES a v úmluvě UNCRPD. V souladu s těmito nástroji, jak je vykládá Soudní dvůr Evropské unie, se přiměřenými úpravami rozumí nezbytné a odpovídající změny a úpravy, které nepředstavují neúměrné břemeno a které jsou prováděny, pokud to konkrétní případ vyžaduje, s cílem zaručit osobám se zdravotním postižením užívání nebo uplatnění veškerých lidských práv a základních svobod na rovnoprávném základě s jinými. Přiměřená úprava se osobě obvykle poskytuje na základě posouzení jednotlivých případů ve formě úprav nebo podpory za specifických okolností s cílem umožnit jí přístup do nepřístupných situací nebo prostředí nebo výkon určitého práva. Může být dočasná, například přenosná rampa na menší schody, software pro čtení obrazovky počítače, tlumočnický znakového jazyka pro konkrétní událost, úprava učebních osnov, učebních materiálů a výukových strategií nebo umožnění přístupu k podpůrným pracovníkům.

(19cb)

- (19cc) Opatření přiměřené úpravy jsou vyžadována pouze v rozsahu, v němž nepředstavují neúměrné břemeno. Výjimky z jednoho nebo více požadavků na rovné zacházení z důvodu neúměrného břemene, které představují, by neměly překračovat rámec toho, co je v každém jednotlivém případě nezbytně nutné k omezení tohoto břemene. Opatření, jež by způsobila neúměrné břemeno, by se měla považovat za opatření, jež by způsobila dodatečné nadměrné organizační či finanční břemeno, přičemž by se měl zohlednit pravděpodobný výsledný přínos pro dotčené osoby se zdravotním postižením. Při jakémkoli posouzení by měly být zohledněny pouze oprávněné důvody.

(19d)

(20)

- (20) Důležitou úlohu při praktickém zajišťování úplné rovnosti pro osoby se zdravotním postižením, pokud jde o oblasti, na něž se vztahuje tato směrnice, zastávají opatření za účelem poskytnutí přiměřené úpravy v jednotlivých případech. V souvislosti se smluvním nebo jiným vztahem dlouhodobé povahy mezi poskytovatelem a osobou se zdravotním postižením by se strukturální změna prostor nebo zařízení mohla považovat za přiměřenou úpravu. Přiměřená úprava může zahrnovat uzpůsobení nebo změnu obvyklých politik, postupů a praxe poskytovatele, přizpůsobení podmínek přístupu a poskytování konkrétně zaměřené pomoci nebo služeb, a to při zohlednění zvláštních potřeb osob se zdravotním postižením, s cílem dosáhnout stejného výsledku. Opatření za účelem poskytnutí přiměřené úpravy by neměla představovat neúměrné břemeno.

- (20aa) V případě poskytování bydlení by však poskytovatel neměl být povinen za účelem dosažení souladu s ustanoveními o přiměřených úpravách uvedenými v této směrnici provádět strukturální změny prostor nebo tyto změny hradit. V souladu s vnitrostátním právem a vnitrostátními postupy by měl poskytovatel takové změny přijmout, pokud jsou financovány jiným způsobem a nepředstavují neúměrné břemeno jiného druhu.
- (20-b) Členské státy se vyzývají, aby vytvářely a prováděly inovativní opatření k zajištění přiměřené úpravy.
- (20ab)
- (20b) Při posuzování toho, zda by opatření pro zajištění přiměřené úpravy představovala neúměrné břemeno, by měla být zohledněna řada faktorů, mimo jiné i velikost, zdroje a povaha organizace či podniku, jakož i odhadované náklady na tato opatření nebo (technická či ekonomická) životnost infrastruktury a předmětů využívaných pro poskytování služby. Dále by neúměrné břemeno mohlo vzniknout zejména v případě nutnosti provést závažné strukturální změny s cílem poskytnout přístup k movitému nebo nemovitému majetku, který je z důvodu historické, kulturní, umělecké nebo architektonické hodnoty chráněn vnitrostátními předpisy.
- (20c) S cílem poskytnout dostatek času na splnění požadavků na zajištění přiměřené úpravy pro osoby se zdravotním postižením stanovených v této směrnici je vhodné, aby byla pro tato opatření stanovena delší lhůta pro provedení.

(20d) Touto směrnicí nejsou dotčeny právní akty Unie, které stanoví specifikace pro zajištění přístupnosti nebo přiměřené úpravy pro osoby se zdravotním postižením. Tyto specifikace jsou stanoveny mimo jiné v nařízení Komise (EU) č. 1300/2014²⁵, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 181/2011²⁶, nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2006²⁷ a nařízení (EU) 2021/782²⁸. Směrnice (EU) 2019/882 dále stanoví požadavky na přístupnost pro osoby se zdravotním postižením, pokud jde o některé výrobky a služby, a směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/2102 ze dne 26. října 2016 o přístupnosti webových stránek a mobilních aplikací subjektů veřejného sektoru stanoví požadavky na přístupnost webových stránek a mobilních aplikací subjektů veřejného sektoru, čímž umožňuje, aby tyto webové stránky a mobilní aplikace byly pro uživatele přístupnější, zejména pak pro osoby se zdravotním postižením. Další právní požadavky jsou obsaženy mimo jiné v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 a ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2014/24/EU. V případech, kdy jsou dodrženy právní akty Unie, které stanovují podrobné normy či specifikace týkající se přiměřené úpravy v případě určitého zboží či služeb, by požadavky této směrnice týkající se přiměřené úpravy měly být považovány za splněné.

²⁵ Nařízení Komise (EU) č. 1300/2014 ze dne 18. listopadu 2014 o technických specifikacích pro interoperabilitu týkajících se přístupnosti železničního systému Unie pro osoby se zdravotním postižením a osoby s omezenou schopností pohybu a orientace (Úř. věst. L 356, 12.12.2014, s. 110).

²⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 181/2011 ze dne 16. února 2011 o právech cestujících v autobusové a autokarové dopravě a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004 (Úř. věst. L 55, 28.2.2011, s. 1).

²⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2006 ze dne 5. července 2006 o právech osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace v letecké dopravě (Úř. věst. L 204, 26.7.2006, s. 1).

²⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/782 ze dne 29. dubna 2021 o právech a povinnostech cestujících v železniční přepravě (přepracované znění), Úř. věst. L 172, 17.5.2021, s. 1.

- (21) Zákaz diskriminace by se neměl dotýkat zachování či přijetí takových opatření ze strany členských států, jejichž cílem je předcházet znevýhodňování skupiny osob konkrétního náboženského vyznání nebo přesvědčení, osob se zdravotním postižením, osob určitého věku nebo sexuální orientace, anebo osob s kombinací charakteristik vztahujících se k těmto konkrétním důvodům diskriminace, či toto znevýhodňování kompenzovat. Taková opatření mohou zahrnovat podporu pro organizace a osoby určitého náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace, je-li jejich hlavním cílem podpora ekonomického, kulturního nebo sociálního začleňování těchto osob nebo uspokojení jejich speciálních potřeb.
- (22) Tato směrnice stanoví minimální požadavky, a umožňuje tak členským státům přijmout nebo zachovat příznivější ustanovení. Provádění této směrnice by nemělo sloužit k ospravedlnění jakéhokoli zhoršení situace, která již v jednotlivých členských státech existuje.
- (23) Osoby, které jsou předmětem diskriminace na základě náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace, by měly mít k dispozici přiměřené prostředky právní ochrany. Pro zajištění účinnější úrovně ochrany by sdružení, organizace a jiné právnické osoby měly být také zmocněny účastnit se řízení, a to i jménem oběti nebo na její podporu, aniž jsou dotčeny vnitrostátní procesní předpisy týkající se zastupování a obhajoby před soudy.
- (24) V souladu se stávajícím *acquis* EU v oblasti rovnosti a nediskriminace by měla pravidla týkající se důkazního břemene být upravena v případech, kdy určité skutečnosti nasvědčují diskriminaci, a v zájmu účinného uplatňování zásady rovného zacházení by v případě, že se diskriminace prokáže, mělo důkazní břemeno přejít na žalovaného. Není však na žalovaném, aby prokazoval žalobcovo náboženské vyznání nebo přesvědčení, zdravotní postižení, věk či určitou sexuální orientaci.

- (25) Účinné provádění zásady rovného zacházení vyžaduje přiměřenou soudní ochranu před šikanováním.
- (26) Rada ve svém návazném usnesení o Evropském roce rovných příležitostí pro všechny (2007) vyzvala k plnému zapojení občanské společnosti, včetně organizací zastupujících osoby, které jsou diskriminací ohroženy, sociálních partnerů a stran účastnících se na tvorbě politik a programů, jejichž cílem je předcházet diskriminaci a podporovat rovnost a rovné příležitosti jak na evropské, tak i na vnitrostátní úrovni.
- (27) Zkušenosti s uplatňováním směrnic 2000/43/ES, 2004/113/ES a 2006/54/ES²⁹ ukazují, že ochrana proti diskriminaci z důvodů uvedených v této směrnici by byla posílena rozšířením mandátu stávajícího orgánu nebo orgánů pro rovné zacházení v každém členském státě na záležitosti, na něž se tato směrnice vztahuje. Směrnice Rady (EU) 2024/1499/EU zavádí a stanoví minimální normy pro fungování orgánů pro rovné zacházení, zejména pokud jde o jejich účinnost a nezávislost. Směrnice Rady (EU) 2024/1499/EU by se proto měla vztahovat i na záležitosti, na něž se vztahuje tato směrnice, a měla by být za tímto účelem změněna. Kromě toho členské státy mohou jako vodítko ke zlepšení účinnosti a nezávislosti těchto orgánů použít doporučení Komise o normách pro orgány pro rovné zacházení ze dne 22. června 2018.

²⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/54/ES ze dne 5. července 2006 o zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání (Úř. věst. L 204, 26.7.2006, s. 23).

- (28) Členské státy by měly podporovat shromažďování údajů o rovném zacházení a diskriminaci, zejména s cílem sledovat a vyhodnocovat účinnost opatření přijatých k dosažení souladu s touto směrnicí. Za tímto účelem mohou členské státy například stanovit základní kritéria či měřitelné cíle anebo shromažďovat kvalitativní či kvantitativní údaje. Pro účely této směrnice by údaje týkající se rovného zacházení a diskriminace měly být chápány tak, že zahrnují jakékoli informace, které jsou užitečné a relevantní pro účely popisu a analýzy situace v oblasti rovnosti, a to v tom smyslu, že vypovídají o existenci nebo rozsahu diskriminace anebo rovnosti. Shromážděné údaje mohou zahrnovat základní údaje, jako jsou demografické a socioekonomické údaje, údaje o materiálních nerovnostech a zkušenostech s nerovností, nebo údaje, které umožní posouzení stávajících politik, či údaje vycházející z ukazatelů v oblasti lidských práv. Údaje by měly být shromažďovány v souladu s vnitrostátními právními předpisy a zvyklostmi a v souladu s platnými právními předpisy Unie, zejména s nařízením (EU) 2016/679 (obecné nařízení o ochraně osobních údajů). Údaje o rovném zacházení a nediskriminaci mohou představovat zvláštní kategorie osobních údajů ve smyslu článku 9 nařízení (EU) 2016/679. Členské státy by při provádění této směrnice ve vnitrostátním právu měly zajistit, aby vnitrostátní právní předpisy zahrnovaly vhodné záruky použitelné na zpracování osobních údajů, zejména zvláštních kategorií osobních údajů. Členské státy by rovněž měly zajistit bezpečnost, integritu, pravost a důvěrnost údajů shromážděných a uložených pro účely této směrnice.

- (29) Členské státy by měly stanovit účinné, přiměřené a odrazující sankce v případě porušení vnitrostátních předpisů přijatých na základě této směrnice. Sankce mohou zahrnovat správní a finanční sankce, jako jsou pokuty nebo náhrada škody, jakož i jiné druhy sankcí.
- (30) Vzhledem k tomu, že cíle této směrnice, tedy zajištění společné úrovně ochrany před diskriminací ve všech členských státech, nemůže být dosaženo uspokojivě na úrovni členských států a může jich být lépe z důvodu rozsahu nebo dopadu navrhovaného opatření dosaženo na úrovni Unie, může Unie přijmout opatření v souladu se zásadou subsidiarity stanovenou v článku 5 SEU. V souladu se zásadou proporcionality stanovenou v uvedeném článku nepřekračuje tato směrnice rámec toho, co je nezbytné pro dosažení tohoto cíle.
- (31) V souladu s bodem 34 interinstitucionální dohody ze dne 13. dubna 2016 o zdokonalení tvorby právních předpisů³⁰ se členské státy vybízejí k tomu, aby jak pro sebe, tak i v zájmu Unie sestavily vlastní tabulky, z nichž bude co nejvíce patrné srovnání mezi touto směrnicí a prováděcími opatřeními, a aby tyto tabulky zveřejnily,

PŘIJALA TUTO SMĚRNICI:

³⁰ Úř. věst. L 123, 12.5.2016, s. 1.

KAPITOLA I

OBECNÁ USTANOVENÍ

Článek 1

Účel

Tato směrnice stanoví rámec boje proti diskriminaci na základě náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace s cílem zavést v členských státech zásadu rovného zacházení v oblasti působnosti této směrnice.

Článek 2

Pojem diskriminace

1. Pro účely této směrnice se „zásadou rovného zacházení“ rozumí vyloučení veškeré diskriminace z některého z důvodů uvedených v článku 1.
2. Pro účely této směrnice se „diskriminací“ rozumí:
 - a) přímá diskriminace na základě jednoho z důvodů uvedených v článku 1, za kterou se považuje situace, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci;
 - b) nepřímá diskriminace na základě jednoho z důvodů uvedených v článku 1, za kterou se považuje situace, kdy by v důsledku zdánlivě neutrálního ustanovení, kritéria nebo zvyklosti byla osoba určitého náboženského vyznání nebo přesvědčení, osoba s určitým zdravotním postižením, určitého věku nebo určité sexuální orientace znevýhodněna v porovnání s jinými osobami, ledaže uvedené ustanovení, kritérium nebo zvyklost jsou objektivně odůvodněny oprávněným cílem a prostředky k dosažení tohoto cíle jsou přiměřené a nezbytné;

- c) obtěžování související s jedním z důvodů uvedených v článku 1, za které se považuje situace, kdy dochází k nežádoucímu chování, jehož záměrem nebo důsledkem je snížení důstojnosti jiné osoby a vytvoření zastrašujícího, nepřátelského, ponižujícího, pokořujícího nebo urážlivého prostředí. V této souvislosti může být pojem obtěžování vymezen v souladu s vnitrostátními právními předpisy a zvyklostmi členských států;
 - d)
 - d-b) navádění k diskriminaci osob na základě jednoho z důvodů uvedených v článku 1;
 - e) odepření přiměřené úpravy osobám se zdravotním postižením v situaci, kdy není dodržen článek 4a této směrnice.
3. Diskriminace podle této směrnice zahrnuje diskriminaci na základě kombinace důvodů diskriminace uvedených v článku 1, jakož i kombinace jednoho nebo více těchto důvodů a kteréhokoli z důvodů diskriminace podle směrnice 2000/43/ES, směrnice 2004/113/ES nebo směrnice 79/7/EHS.
- 4.
- 5.
- 5a. Rozdílné zacházení na základě věku může být povoleno, pokud je lze odůvodnit oprávněným cílem, včetně oprávněných cílů sociální a zdravotní politiky, a pokud jsou prostředky pro dosažení tohoto cíle vhodné a nezbytné.

- 7a. Rozdíly v pojistném, pojistných plněních, cenách, platbách nebo poplatcích jednotlivců při poskytování pojišťovacích, bankovních a jiných finančních služeb na základě věku nepředstavují diskriminaci na základě věku, pokud jsou tyto rozdíly objektivně a rozumně odůvodněny oprávněným cílem a prostředky k dosažení uvedeného cíle jsou přiměřené a nezbytné. To platí pouze v případě, je-li věk určujícím faktorem při posuzování rizika pro danou službu, a to pouze v rozsahu, v jakém je posouzení rizik založeno na přesných, relevantních a aktuálních pojistněmatematických nebo statistických údajích, nebo pokud tyto údaje nejsou k dispozici nebo jsou nedostatečné, je posouzení rizik založeno na relevantních a spolehlivých lékařských poznatcích a zohledňuje individuální situaci žadatele o pojišťovací, bankovní nebo jinou finanční službu.
7. Rozdíly v pojistném, pojistných plněních, cenách, platbách nebo poplatcích jednotlivců při poskytování pojišťovacích, bankovních a jiných finančních služeb na základě zdravotního stavu nepředstavují diskriminaci ve smyslu této směrnice v případě, že jsou objektivně a rozumně odůvodněny oprávněným cílem a prostředky k dosažení uvedeného cíle jsou přiměřené a nezbytné. To platí pouze v případě, je-li zdravotní stav určujícím faktorem při posuzování rizika pro danou službu, a to pouze v rozsahu, v jakém je posouzení rizik založeno na přesných, relevantních a aktuálních pojistněmatematických nebo statistických údajích, nebo pokud tyto údaje nejsou k dispozici nebo jsou nedostatečné, je posouzení rizik založeno na relevantních a spolehlivých lékařských poznatcích a zohledňuje individuální situaci žadatele o pojišťovací, bankovní nebo jinou finanční službu.
6. Preferenční zacházení na základě věku nebo zdravotního postižení může být povoleno, pokud je objektivně odůvodněno oprávněným cílem a pokud jsou prostředky pro dosažení tohoto cíle vhodné a nezbytné. Preferenční zacházení k zajištění začlenění, integrace nebo zapojení do společnosti na rovnocenném základě s jinými může mít podobu volného přístupu, snížených cen nebo preferenčního přístupu a může být podle této směrnice povoleno jako odůvodněné, vhodné a nezbytné zacházení.

8. Touto směrnicí nejsou dotčena opatření stanovená vnitrostátním právem, která jsou v demokratické společnosti přiměřená a nutná pro účely udržování veřejné bezpečnosti nebo veřejného pořádku, předcházení trestné činnosti, ochrany nezletilých osob, ochrany zdraví a bezpečnosti a ochrany základních práv a svobod druhých, jak je chrání Listina základních práv, včetně ochrany soukromého a rodinného života, práv starších, práv na svobodu náboženského vyznání, svobodu sdružování, svobodu projevu, svobodu tisku, svobodu informací, smluvní svobodu a svobodu podnikání.

Článek 3
Oblast působnosti

1. V rámci pravomocí svěřených Evropské unii a v rámci omezení stanovených v odstavci 2 a při plném dodržení zásad subsidiarity a proporcionality se zákaz diskriminace vztahuje na všechny osoby z veřejného i soukromého sektoru včetně veřejných subjektů, pokud jde o:

- a) přístup k sociální ochraně, pokud jde o sociální zabezpečení, a k sociální pomoci, sociálnímu bydlení a zdravotní péči;

Přístup podle tohoto písmene zahrnuje proces vyhledávání informací, podávání žádostí a registrace, jakož i vlastní přijímání opatření v oblasti sociální ochrany;

- b)

- c) přístup ke vzdělávání.

Přístup podle tohoto písmene zahrnuje proces vyhledávání informací, podávání žádostí a registrace, jakož i skutečné přijetí ke vzdělávání a účast na vzdělávacích činnostech;

- d) přístup k veřejně dostupnému zboží a službám včetně bydlení a k jejich poskytování.

Přístup podle tohoto písmene zahrnuje proces vyhledávání informací, podávání žádostí, registrace, objednávání, rezervace, pronajímání a pořizování, jakož i vlastní poskytování daného zboží a služeb a jejich využívání.

2. Tato směrnice se nevztahuje na:

- a) záležitosti, na něž se vztahuje rodinné právo, včetně rodinného stavu a adopce, jakož i reprodukční práva, ani na související nároky na dávky sociálního zabezpečení spojené s manželským stavem;
- b) organizaci a financování systémů sociální ochrany členských států, zavádění a řízení těchto systémů a souvisejících opatření, jakož i na podstatu, výši, výpočet a trvání dávek a služeb a na podmínky způsobilosti k jejich pobírání a využívání, včetně věkových omezení;
- c)
- d) organizaci a financování vzdělávacích systémů členských států, včetně zavádění a řízení vzdělávacích institucí, obsahu výuky a vzdělávacích činností, tvorby učebních osnov, definování postupů zkoušení a podmínek způsobilosti, včetně stanovení poplatků a věkových omezení, pokud jde o studium na školách, kurzy nebo stipendia, studentské granty a půjčky;
- e) rozdílné zacházení na základě náboženského vyznání nebo přesvědčení osoby v souvislosti s přijetím do vzdělávacích institucí, jejichž charakter vychází z náboženského vyznání nebo přesvědčení, v souladu s vnitrostátními právními předpisy, zvyklostmi a postupy.
- f) přístup ke zboží a službám, včetně bydlení, a jejich poskytování, které jsou nabízeny v oblasti soukromého a rodinného života, a transakce prováděné v tomto kontextu.

3.

3a. Tato směrnice se nedotýká vnitrostátních opatření povolujících nebo zakazujících nošení náboženských symbolů a neomezuje pravomoci členských států v těchto otázkách.

4. Touto směrnicí nejsou dotčeny vnitrostátní předpisy, které stanoví sekulární povahu státu, státních institucí nebo orgánů a vzdělání, nebo které souvisejí se statusem církví a jiných organizací vycházejících z náboženského vyznání nebo přesvědčení, a tato směrnice neomezuje pravomoci členských států v těchto otázkách, jak je uznává článek 17 Smlouvy o fungování Evropské unie.

4a. Touto směrnicí nejsou dotčena cílená vnitrostátní opatření, která poskytují nediskriminační preferenční zacházení, pokud jde o určité sociální dávky, jestliže jsou nezbytná k řešení demografického problému klesající porodnosti, jak dokládají přesné údaje, které tento pokles porodnosti prokazují.

5. Tato směrnice se nevztahuje na rozdílné zacházení na základě státní příslušnosti a nejsou jí dotčena ustanovení a podmínky upravující vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí a osob bez státní příslušnosti na území členských států ani rozdíly v jakémkoliv zacházení v souvislosti s právním postavením dotyčných státních příslušníků třetích zemí a osob bez státní příslušnosti.

5a. Rozdílné zacházení vyplývající z regionálních nebo místních rozdílů v úrovni služeb obecného zájmu tedy nepředstavuje diskriminaci ve smyslu této směrnice.

Článek 4

Článek 4a

Přiměřená úprava pro osoby se zdravotním postižením

1. V zájmu zajištění souladu se zásadou rovného zacházení s osobami se zdravotním postižením se přiměřená úprava poskytne v oblastech uvedených v článku 3.
2. Pro účely odstavce 1 se přiměřenou úpravou rozumí nezbytné a odpovídající změny a úpravy, které nepředstavují neúměrné břemeno, pokud je to v konkrétním případě nutné, s cílem zaručit osobám se zdravotním postižením užívání nebo uplatnění přístupu k opatřením sociální ochrany, přístupu ke vzdělání a přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování v oblasti působnosti této směrnice na rovnoprávném základě s jinými osobami.
3. V případě poskytování bydlení není na základě odstavců 1 a 2 poskytovatel povinen provádět strukturální změny prostor nebo tyto změny hradit. V souladu s vnitrostátním právem a vnitrostátními postupy poskytovatel bydlení takové změny přijme, pokud jsou financovány jiným způsobem a nepředstavují neúměrné břemeno.
4. Ustanoveními tohoto článku nejsou dotčena ustanovení práva Unie týkající se přístupnosti či přiměřené úpravy s ohledem na konkrétní zboží nebo služby.

5. Pro účely posouzení, zda by opatření nutná k zajištění souladu s tímto článkem představovala neúměrné břemeno, se zohlední zejména:
- a) velikost, zdroje, povaha a čistý obrat a hospodářský výsledek subjektu, na nějž se daná povinnost vztahuje;
 - aa) negativní dopady na osobu se zdravotním postižením v důsledku toho, že vhodné a nezbytné opatření nebylo přijato;
 - b) odhadované náklady na vhodné a nezbytné opatření;
 - c) očekávaný obecný přínos pro osoby se zdravotním postižením, se zohledněním četnosti a trvání využití příslušného zboží a služeb a četnosti a trvání vztahu s prodejcem nebo poskytovatelem;
 - ca) výše veřejných finančních prostředků, které jsou subjektu, na nějž se daná povinnost vztahuje, za účelem přijetí vhodného a nezbytného opatření k dispozici;
 - d)
 - e) historická, kulturní, umělecká nebo architektonická hodnota dotčeného movitého majetku nebo nemovitostí a
 - f) bezpečnost a proveditelnost daného opatření.

Břemeno se nepovažuje za neúměrné, je-li dostatečně vyváženo opatřeními existujícími v rámci politiky dotyčného členského státu v oblasti zdravotního postižení.

2.

3.

Článek 5
Pozitivní opatření

1. Pro zajištění úplné rovnosti v praxi nebrání zásada rovného zacházení žádnému členskému státu zachovávat nebo přijímat zvláštní opatření pro předcházení znevýhodňování souvisejícímu s náboženským vyznáním nebo přesvědčením, zdravotním postižením, věkem nebo sexuální orientací a pro jeho kompenzaci.

Článek 6
Minimální požadavky

1. Členské státy mohou zavést či zachovat ustanovení, která jsou z hlediska ochrany zásady rovného zacházení oproti ustanovením této směrnice příznivější.
2. Provádění této směrnice nesmí být v žádném případě důvodem pro snížení úrovně ochrany proti diskriminaci, kterou členské státy již poskytují v oblastech upravených touto směrnicí.

KAPITOLA II

OPRAVNÉ PROSTŘEDKY A PROSAZOVÁNÍ

Článek 7

Ochrana práv

1. Členské státy zajišťují, aby soudní nebo správní řízení, případně včetně postupů alternativního řešení sporů, směřující k dodržování povinností podle této směrnice byla dostupná všem osobám, které se cítí poškozeny nedodržováním zásady rovného zacházení, a to i když vztah, v němž mělo dojít k diskriminaci, již skončil.
2. Členské státy zajistí, aby sdružení, organizace nebo jiné právnické osoby, které mají v souladu s kritérii stanovenými jejich vnitrostátními právními předpisy oprávněný zájem na zajištění dodržování této směrnice, mohly ve prospěch nebo na podporu žalobce s jeho souhlasem zahájit jakékoli soudní nebo správní řízení určené pro vymáhání plnění povinností vyplývajících z této směrnice.
3. Odstavci 1 a 2 nejsou dotčeny vnitrostátní právní předpisy o lhůtách pro podávání žalob, pokud jde o zásadu rovného zacházení.
4. Tímto ustanovením není dotčeno uplatňování článku 10 směrnice Rady (EU) 2024/1499/EU.

Článek 8

Důkazní břemeno

1. Členské státy přijmou v souladu se svými vnitrostátními soudními systémy nezbytná opatření s cílem zajistit, aby v případě, kdy osoba, která se cítí poškozena nedodržením zásady rovného zacházení, předloží soudu nebo jinému příslušnému orgánu skutečnosti nasvědčující tomu, že došlo k diskriminaci, příslušelo žalovanému prokázat, že nedošlo k porušení zákazu diskriminace.
2. Odstavec 1 nebrání členským státům zavést pravidla o dokazování, která jsou pro žalobce příznivější.
3. Odstavec 1 se nevztahuje na trestní řízení.
4. Členské státy mohou rozhodnout, že nebudou uplatňovat odstavec 1 na řízení, v nichž skutečnosti případu zjišťuje soud nebo jiný příslušný orgán.
5. Odstavce 1, 2, 3 a 4 tohoto článku se rovněž vztahují na všechna soudní řízení zahájená podle čl. 7 odst. 2.

Článek 9

Šikanování

Členské státy zavedou do svých vnitrostátních právních řádů nezbytná opatření na ochranu osob před jakýmkoli nepříznivým zacházením nebo nepříznivými následky, které jsou reakcí na stížnost nebo na zahájení řízení, jejichž cílem je vymoci dodržování zásady rovného zacházení.

Článek 10
Šíření informací

Členské státy zajistí, aby s předpisy přijatými na základě této směrnice, jakož i s příslušnými předpisy, které jsou již v platnosti, byly dotčené osoby seznámeny všemi odpovídajícími prostředky a na celém území daného státu.

Článek 11
Dialog s příslušnými zúčastněnými stranami

V zájmu prosazování zásady rovného zacházení podporují členské státy dialog s příslušnými zúčastněnými stranami, které mají v souladu s vnitrostátními právními předpisy a zvyklostmi oprávněný zájem přispívat k boji proti diskriminaci na základě těch důvodů a v těch oblastech, na něž se vztahuje tato směrnice.

Článek 12

KAPITOLA III

ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

Článek 13

Zajištění souladu

Členské státy přijmou opatření nezbytná s cílem zajistit, aby byly dodržovány zásady rovného zacházení v oblasti působnosti této směrnice, a zejména aby:

- a) byly zrušeny právní a správní předpisy odporující zásadě rovného zacházení;
- b) byla nebo mohla být prohlášena za neplatná nebo aby byla pozměněna smluvní ustanovení, vnitřní předpisy podniků a pravidla, jimiž se řídí ziskové nebo neziskové organizace, odporující zásadě rovného zacházení.

Článek 14

Sankce

Členské státy stanoví systém sankcí ukládaných za porušování vnitrostátních předpisů přijatých na základě této směrnice a přijmou všechna opatření nezbytná k zajištění jejich uplatňování. Tyto sankce, které mohou zahrnovat náhradu škody, jež nesmí být omezena předchozím stanovením horní hranice, musí být účinné, přiměřené a odrazující.

Článek 14a

Začleňování genderového hlediska

Členské státy při provádění této směrnice zohlední cíl, jímž je odstranění nerovností a podpora rovného zacházení pro muže a ženy.

Článek 14b
Změny směrnice 2024/1499/EU
(směrnice přijatá na základě návrhu COM(2022) 689 final)

Směrnice 2024/1499/EU se mění takto:

- 1) V čl. 1 odst. 1 a 2, článku 4, čl. 5 odst. 1 a 2, čl. 8 odst. 1, čl. 10 odst. 1, článku 15 a čl. 16 odst. 2 a 4 se slova „směrnice 79/7/EHS, 2000/43/ES, 2000/78/ES a 2004/113/ES“ nahrazují slovy „směrnice 79/7/EHS, 2000/43/ES, 2000/78/ES, 2004/113/ES a XX/XX (směrnice přijatá na základě návrhu COM(2008) 0426 final)“.
- 2) V čl. 6 odst. 1 se slova „článku 4 směrnice 79/7/EHS, článku 2 směrnice 2000/43/ES, článku 2 směrnice 2000/78/ES nebo článku 4 směrnice 2004/113/ES“ nahrazují slovy „článku 4 směrnice 79/7/EHS, článku 2 směrnice 2000/43/ES, článku 2 směrnice 2000/78/ES, článku 4 směrnice 2004/113/ES nebo článku 2 směrnice XX/XX (směrnice přijatá na základě návrhu COM(2008) 0426 final)“.

Článek 15
Provedení

1. Členské státy uvedou v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí do [tři roky od jejího přijetí]. Okamžitě o nich informují Komisi a sdělí jí jejich znění.

Tyto předpisy přijaté členskými státy musí obsahovat odkaz na tuto směrnici nebo musí být takový odkaz učiněn při jejich úředním vyhlášení. Způsob odkazu si stanoví členské státy.

2. Pokud jde o článek 4a, jsou členské státy oprávněny využít prodloužení lhůty pro provedení uvedené v odstavci 1 až o dva roky. Za tímto účelem členské státy uvědomí Komisi a sdělí příslušné datum provedení do [tři roky od jejího přijetí].
- 3.
4. Členské státy podporují shromažďování údajů o rovném zacházení a nediskriminaci. Údaje se shromažďují v souladu s vnitrostátními právními předpisy a zvyklostmi a v souladu s příslušnými právními předpisy Unie, zejména s nařízením (EU) 2016/679 (obecné nařízení o ochraně osobních údajů).

Článek 16

Podávání zpráv

1. Členské státy sdělí Komisi do [čtyř let od data uvedeného v čl. 15 odst. 1] a poté každých pět let veškeré informace nezbytné k tomu, aby Komise vypracovala zprávu pro Evropský parlament a Radu o uplatňování této směrnice.
2. Zpráva Komise vezme podle potřeby v úvahu stanoviska vnitrostátních subjektů pro rovné zacházení a příslušných zúčastněných subjektů, jakož i Agentury EU pro základní práva. V souladu se zásadou začleňování genderového hlediska stanovenou v článku 8 Smlouvy o fungování Evropské unie uvede tato zpráva mimo jiné hodnocení dopadu přijatých opatření na ženy i muže. S ohledem na získané informace zahrne zpráva, je-li to nezbytné, návrhy na přezkoumání a aktualizaci této směrnice.

Článek 17

Vstup v platnost

Tato směrnice vstupuje v platnost dnem vyhlášení v *Úředním věstníku Evropské unie*.

Článek 14b se použije ode dne ... [*konec lhůty k provedení této směrnice ve vnitrostátním právu*].

Článek 18

Určení

Tato směrnice je určena členským státům.
